

Ser pare a la presó

Un grup de pares es reuneix cada dilluns a Lledoners per parlar sobre com la vida penitenciària condiona el vincle amb els fills, i dels problemes de criar sense estar en llibertat

Oriol Soler Pablo – “Quan tinc un mal moment, algú em provoca o em noto a punt d’explotar, em miro la mà”. El Carles ensenya el puny tancat a la resta del grup. Hi ha un petit tatuatge amb el nom de la seva filla. La rotllana, de 9 homes, assenteix amb el cap. Un d’ells l’assenyala amb el dit amb un gest de “tens raó”. Un altre murmura “esclar que sí, germà”. El Jon el mira fixament sense dir res, com si fos capaç de llegir-li el pensament. El Carles continua: “És el meu oxigen. El que em fa tenir ganes de tornar allà”. Diu aquest *allà* mentre fa un gest inclinant el cap cap a la seva dreta, com si es referís a algun lloc que està a dos carrers o a un cop de cotxe. Entre aquest *allà* on hi ha la seva filla i el lloc on és ell hi ha 9 portes blindades, cinc controls de seguretat amb guardes armats i una condemna.

Són vora les cinc de la tarda. A dalt de l’escenari d’un miniteatre, que podria ser el de qualsevol centre cívic o associació de barri, hi ha nou pares as-

seguts fent una rotllana feta de cadires de plàstic apilables. És el vuitè dilluns consecutiu que alguns d’ells venen a aquesta sessió. D’altres hi van per primer cop. Poca estona abans, per la megafonia de la presó de Lledoners, han ressonat tres paraules amb el so metàl·lic que fan els megàfons repartits pel pati: GRUP DE PARES!

A Catalunya hi ha uns 5.800 presos, gairebé tots homes. L’imaginari de la presó s’espren en la literatura, el cine, les sèries i els *true crimes*, però, darrere de totes aquestes persones que avui no tenen llibertat, hi ha pares de família que es barallen amb els vidres del vis-a-vis, les trucades incòmodes de vuit minuts a les cabines (a euro i mig la trucada) o les visites d’una hora i mitja amb les seves criatures.

PIONERES EN EL TREBALL AMB FAMÍLIES

Les presons catalanes són pioneres en el treball amb famílies de presos. Els programes de parentalitat, que van co-

Entre la seva filla i el lloc on és ell hi ha 9 portes blindades, cinc controls de seguretat i una condemna

“Tens moltes ganes que arribi la visita i, quan diuen per l’altaveu que queden cinc minuts, tothom es posa a plorar”

mençar com una iniciativa voluntària d’alguns funcionaris, ja estan estesos per tots els centres. Més que activitats concretes o accions específiques, consisteix a posar una mirada, una manera de fer transversal sota la premissa que la presó, un lloc inherentment hostil, no ho sigui encara més per a les famílies.

El programa de parentalitat fa anys que està coordinat per la gent de Nius, que forma i dinamitza aquestes trobades i ajuda els funcionaris que volen participar-hi a través del projecte Meraki. Aquesta sessió d’avui, que condueix en Jan com a representant de l’entitat Entre Homes, forma part d’aquest macroprojecte que s’estén per totes les presons catalanes.

Amb tots els pares asseguts a la seva cadira de la rotllana comença la sessió. És un escenari sense espectadors, i no hi ha ningú al pati de butaques que observi aquests homes. Pares? Delinqüents? Presidiaris? L’escenari és la presó i ells saben que sempre hi hau-

Els programes de parentalitat, que van començar per iniciativa d'alguns funcionaris, estan estesos a totes les presons

“La vida és passatgera i tots cometem errors. No som lliures, estem aquí tancats. Però podem ser lliures d'esperit”, diu el Jon

rà algú disposat a posar-los etiquetes després de saber que hi han passat. Avui, però, no hi ha públic.

En Jan sempre intenta crear moments distesos i els fa jugar. No és que hi hagi un gran entusiasme entre els assistents –en alguna sessió, algun s'ha aixecat indignat en aquesta primera activitat vociferant que “no havia vingut a fer tonteries”–, però tots s'hi acaben avenint. És un joc de les cadires en què la persona que està al mig ha de dir que porta una carta per a algú. Exemple: per als que són del Barça. Aleshores, tots els culers s'han d'aixecar i anar a buscar una cadira diferent de la rotllana. Sempre n'hi ha un que es queda sense i acaba al mig, i és l'encarregat de llançar la consigna.

Durant aquest moment introductori ja hi ha el primer ball constant d'abstracció distesa i realisme cru. Quan juguen, semblen nens d'un cau que estan al mig d'una activitat qualsevol en uns campaments. Ben aviat, però, hi ha el primer impuls elèctric de reali-

tat. El Norberto es queda al mig i diu: “Porto una carta per a tots aquells que creuen que sortirem d'aquest forat de merda”. Tots s'aixequen, corren, es donen la raó, xoquen les mans. Després ja és moment per a la conya: “Per als que s'estan quedant calbs”, “per als que han enganyat la seva nòvia”. I després torna la realitat: “Per als que no es mereixen podrir-se aquí”.

ESPERAR LA VISITA DE LA FAMÍLIA

Quan tothom ja s'ha rigut de tothom, toca posar-s'hi. En Jan reparteix paper i boli a tots els pares. S'han d'escriure una carta a ells mateixos. Consisteix a acabar aquestes frases: Gràcies per..., aprecio de tu que..., recorda que..., ho sento per...

Es concentren. Alguns escriuen molt de pressa, d'altres s'encallen a la primera: “Ei, que soc un xaval de centre de menors; et penses que sé escriure?”. Molts tenen dubtes. Podran escollir qualsevol dels seus companys

perquè llegeixi la carta. La lectura de les cartes ho barreja tot: els sentiments de culpa, el dolor i el patiment de les criatures, les dones i ells mateixos, la frustració i la ràbia. Hi ha alguns esclats de fúria. El Jon ha arribat a la sessió amb un portafolis ple. Ha escrit una carta de 13 pàgines en què relata com se sent un intern. Vol llegir-la en veu alta a la sessió i pregunta si seria possible publicar-la en algun diari.

Explica que està condemnat per un crim que no va cometre. També parla dels testimonis falsos que li van amargar la vida i que l'han posat “en aquest forat”. I quan pensa en els seus fills i els seus nets, brolla l'amargor, els dies acumulats en aquest rectangle, una vida d'ordres, obediència, tensió i ulls oberts. “La vida és passatgera i tots cometem errors. No som lliures, estem aquí tancats. Però podem ser lliures d'esperit. Hi ha gent que està pitjor que nosaltres. Estan lliures de cos i presos d'esperit”.

Tots assenteixen amb el cap, alguns

admirats de com ha escollit les paraules; també hi ha mitjos somriures de desaprovació irònica. De cop, el Jon comença a sanglotar. Tots callen per respectar el seu dolor. “Acabarem tots com l'altre dia”, diu per destensar el Carles, fidel al seu paper de líder espiritual del grup, que no vol que ningú ridiculitzi el seu company.

CARTA ALS FILLS

Fa unes setmanes, escrivint cartes als seus fills, molts van acabar permetent-se una explosió emocional que va unir els presents i va crear uns vincles que, com les coses que creixen lentes, mai se sap si estan canviant o no a primer cop d'ull.

Avui aquesta emoció no s'escamparà com fa unes setmanes. Tots es contenen, respecten el dol del Jon, però no tenen ganes d'obrir-se. Alguns marxen a altres activitats i ens quedem en petit comitè. I en aquests minuts de descompte surt el gran tema: les visites. Les trucades. El Toni ho té clar: “No compensa”. Esperen les visites dels fills com si fos Nadal, però passen de pressa i després es queden sols, de nou amb les rutines, els controls i, sobretot, els seus pensaments i la seva culpa. Tots pateixen especialment els dies de visita malgrat que són els més desitjats.

“Per a mi és més dur que il·lusiónant. Tens moltes ganes que arribi la visita i, quan diuen per l'altaveu que queden cinc minuts, tothom es posa a plorar. La mare, els nens, tu. I te'n vas fet una merda fins a la pròxima visita. És fred. Molt fred. Són els teus fills. Una hora i mitja no és res. Res. Però saps que tens un motiu per sortir d'aquí i no tornar a fer l'idiota”, conclou el Toni.